

Nr 150.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47; given Stockholms slott den 5 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Allmän beredskapsstat fastställdes senast av 1946 års riksdag. Beredskapsstaten, som avsåg budgetåret 1946/47, upptog anslag å driftbudgeten om tillhoppa 676 miljoner kronor och anslag å kapitalbudgeten å sammanlagt 374 miljoner kronor. Denna sysselsättningsreserv beräknades omfatta i runt tal 43 miljoner dagsverken, motsvarande ett antal årsarbetare av ca 170 000. Investeringsreserven — som icke vore avsedd att kunna realiseras i sin totala omfattning, utan inrymde alternativa sysselsättningsprogram — upptog anslag såväl för en allmän investeringsreserv som för en särskild grovarbetsreserv. Den allmänna investeringsreserven innefattade arbeten, som ansetts normalt skola komma till utförande inom de närmaste åren. I grov-

arbetsreserven upptogos ytterligare arbeten som särskilt väl lämpade sig för sysselsättning av oskolad arbetskraft och därtill vore mindre materialkrävande, ehuru de vore av lägre angelägenhetsgrad.

Då en betryggande sysselsättningsberedskap under budgetåret 1947/48 syntes kunna upprätthållas utan att en allmän beredskapsstat fastställdes, utverkade Kungl. Maj:t av 1947 års riksdag bemyndigande, att under budgetåret 1947/48, därest arbetsmarknadsläget så påfordrade, inom ramen av ett belopp av 150 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag vore uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47. Därest utvecklingen på arbetsmarknaden senare skulle giva anledning därtill, borde på grundval av vissa inom arbetsmarknadscommissionen verkställda utredningar om komplettering av investeringsreserven ett förslag till allmän beredskapsstat upprättas och underställas riksdagen. Riksdagens bemyndigande har hittills icke tagits i anspråk.

Arbetsmarknadscommissionen har sedermera till Kungl. Maj:t ingivit förslag till investeringsreserv för budgetåret 1947/48, avsett att läggas till grund för upprättande av ny allmän beredskapsstat för innevarande budgetår, därest utvecklingen på arbetsmarknaden skulle ge anledning därtill.

I skrivelse den 19 februari 1948 har *arbetsmarknadsstyrelsen* behandlat frågan om sysselsättningsberedskapen under budgetåret 1948/49. Härvid har styrelsen anmält, att arbete med upprättande av förslag till investeringsreserv för budgetåret 1948/49 påginge inom styrelsen, huvudsakligen i form av en revidering och komplettering av till Kungl. Maj:t ingivet förslag till investeringsreserv för innevarande budgetår. Planeringsarbetet, som ansetts i görligaste mån böra lämpas efter läget på arbetsmarknaden, hade huvudsakligen inriktats på arbeten av grovarbetskaraktär. Arbetsmarknadsstyrelsen förutsätter, att ny allmän beredskapsstat icke kommer att upprättas för budgetåret 1948/49 och anser, att tillräcklig beredskap mot arbetslöshet under nästa budgetår kan tillgodoses genom en finansfullmakt av det slag, som under innevarande budgetår står till Kungl. Maj:ts förfogande.

I fråga om arbetet med uppgörande av förslag till investeringsreserv för nästa budgetår framhåller styrelsen, att de principer, enligt vilka investeringsreserven är sammansatt, medföra en viss omsättning av företagen i densamma och anför vidare följande.

För att reserven skall kunna bibehållas vid lämplig storlek, måste företag, som överförs till det ordinarie arbetsprogrammet eller av annan anledning avförs från reserven, ersättas med nya företag. I den mån sålunda avgångna företag finansieras med särskilda till respektive företag knutna anslag, torde de icke kunna ersättas med nya i förevarande hänseende likartade företag utan riksdagens godkännande av ändring i den investeringsplan, som lagts till grund för den allmänna beredskapsstaten. I den mån återigen avgångna företag varit avsedda att finansieras med anslag till vissa kollektiva investeringsändamål, såsom vägbyggnader m. m., torde de kunna inom respektive anslags ram ersättas med nya företag utan riksdagens särskilda godkännande.

Då arbetsmarknadsstyrelsen utgått ifrån, att ny allmän beredskapsstat för budgetåret 1948/49 icke kommer att upprättas, har styrelsen med un-

dantag för ett fåtal speciella fall icke tillfört förslaget till investeringsreserv för budgetåret 1948/49 sådana företag, för vilka särskilda till företagen knutna anslag äro erforderliga. Den förnyelse av företagen i investeringsreserven som skett har därför i huvudsak begränsats till sådana företag, som finansieras med anslag knutna till vissa kollektiva investeringsändamål.

Vad rör innebörden av nyss angivna finansfullmakt och vad därmed sammanhänger anföres:

Arbetsmarknadsstyrelsen har nu i huvudsak genomgått utredningsmaterialet för investeringsreserven för budgetåret 1948/49. Utredningen har givit vid handen, att Kungl. Maj:t genom en finansfullmakt knuten till den allmänna beredskapsstaten för budgetåret 1946/47 skulle ha möjlighet att för finansiering av arbeten i arbetsmarknadsreglerande syfte under nästa budgetår inom finansfullmaktens ram utnyttja anslag å beredskapsstaten å driftbudgeten om sammanlagt ca 631 milj. kronor och å kapitalbudgeten om sammanlagt ca 263 milj. kronor eller tillhoppa ca 894 milj. kronor. Vid beräkningen av dessa anslagsbelopp har styrelsen tagit hänsyn såväl till sådana investeringsobjekt i investeringsreserven för budgetåret 1946/47, vilka kunna överflyttas till investeringsreserven för budgetåret 1948/49, som till sådana nya investeringsobjekt, vilka föreslagits ingå i reserven och vilka avsetts att finansieras med anslag å beredskapsstaten till vissa kollektiva ändamål.

På grund av efter år 1945 inträdda kostnadsstegringar och i ett fåtal fall ändringar av de ursprungliga planerna, som under planeringsarbetets gång visat sig nödvändiga, kan flertalet av från investeringsreserven för budgetåret 1946/47 överflyttade företag nu icke utföras för den tidigare beräknade kostnaden. I fråga om sådana företag, vilka avses att finansieras av anslag till vissa kollektiva ändamål, torde hinder icke föreligga för vederbörande myndigheter att för företagens utförande ställa medel till förfogande i den omfattning, som motsvaras av den dagsaktuella kostnaden. Beträffande sådana från investeringsreserven för budgetåret 1946/47 överflyttade företag åter, vilka avses att finansieras av anslag å beredskapsstaten, knutna till de särskilda företagen, förutsätter styrelsen, att, då finansieringen av ett antal särskilt angivna företag sker genom ett gemensamt anslag, företagen inom anslagets ram må utföras för den av prisstegringarna och nödvändiga ändringar av planerna förorsakade högre kostnaden. Ökade kostnader torde även kunna bestridas av anslaget å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. i enlighet med vad som förutsatts vid anslagets beräkning.

Ett uppehållande av arbetsmarknadsberedskapen under budgetåret 1948/49 genom förlängning av den för innevarande budgetår gällande finansfullmakten skulle sålunda innebära att de anslag, som omedelbart kunna disponeras i arbetslöshetsmotverkande syfte, ytterligare minskas. Därjämte medför det förhållandet, att vissa slag av arbeten avgå ur reserven utan att ersättas med nya, att den aktuella reserven icke får den allsidiga och inom olika investeringsområden likformiga sammansättning, som ursprungligen avsetts. Emellertid utgöres huvuddelen av grovarbetena i investeringsreserven av sådana företag, som finansieras av kollektiva anslag. Med hänsyn härtill synes tillräcklig beredskap mot arbetslöshet under nästa budgetår såvitt nu kan bedömas kunna ernås genom att Kungl. Maj:t bemyndigas att inom ramen av ett av riksdagen fastställt belopp meddela beslut

om utförande under budgetåret 1948/49 av arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47. Finansfullmaktens storlek synes lämpligen böra bestämmas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 150 milj. kronor.

Departementschefen. Såsom arbetsmarknadsstyrelsen framhållit torde en betryggande sysselsättningsberedskap kunna upprätthållas utan att ett utformat förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1948/49 nu underställs riksdagen. Kravet på beredskap synes i stället kunna tillgodoses genom en finansfullmakt av det slag, som under innevarande budgetår står till Kungl. Maj:ts förfogande. Därest utvecklingen på arbetsmarknaden senare skulle giva anledning därtill, bör på grundval av arbetsmarknadsstyrelsens utredningar om revidering och komplettering av investeringsreserven ett förslag till allmän beredskapsstat upprättas och underställas riksdagen.

Mot styrelsens uttalanden rörande finansieringen av sådana företag, vilka på grund av prisstegring eller av annan orsak icke nu kunna utföras inom den ursprungligen beräknade kostnadsramen, har jag ingen erinran.

Den erforderliga fullmakten synes böra bestämmas till oförändrat belopp av 150 miljoner kronor. Fullmakten bör liksom för innevarande budgetår anknytas till de på allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47 uppförda anslagen. Jag får i anslutning härtill erinra om att 1947 års riksdag i fråga om vissa å beredskapsstaten uppförda anslag medgivit ändring av de till grund för anslagen liggande investeringsplanerna (prop. nr 116, r. skr. nr 389).

För den händelse ifrågavarande fullmakt tages i anspråk böra samma grunder för bidrag till kommuner och enskilda vid utförande av arbeten tillhörande investeringsreserven som för innevarande budgetår få tillämpas (prop. 1947: 116, r. skr. nr 389).

Under återopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1948/49, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 150 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag äro uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ivar Löfqvist.